

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiae Doctoris Canonici Ecclesiae
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentia
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitu Iucundissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Cap. III. Principia, fontes, & origines Temulentia, adiuncta sub finem
solutio curiosæ qu[æ]estionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

Proverb. In
vino veri-
tatis.

detortum idē potissimum, in communi antiquita-
tis Proverbio: *διν & ἀλήθεια*. *Vinum veritas*, quasi vt
interpretantis Athenæi verbis vtat: *Vinum affluen-*
tius potum, promptos reddat, animoque imperterritos,
ad nudam simplicemque prodendam veritatem. Et hoc
quidem, si non tantus erat vini excessus, vt rationis
vsus omninò tolleretur, sed integer permaneret, ca-
lore duntaxat vini aliquantulū excitatus. At verò,
vt est comparatum humanum ingenium, quod ad
extrema semper tendit, relictis medijs: hæc in vitiū
ita progressa est mediocritas, vt non iam *Vinum Ve-*
ritas, sed *Vinum Feritas* potius quædā bestialis apud
nostrates dicenda sit. *Ista de nominibus, nunc rei o-*
rigo perquirenda.

CAPVT III.

Principia & Origines Temulentia. adiuncta cu-
riose cuiusdam questionis solutio.

PHilosophorum aliquantis per terminis, ac do-
cendi modo, vt licebit, spero bona cum lecto-
ris venia lucem id, quam tractamus rei, afferet
non exiguam

Materia
Temulen-
tia.
Super cap.
5. Epist. ad
Galat.

Temulentia materiam vestigas? *Est omnis, qui in-*
ebriat potus; seu naturæ vi productus, seu artis ministe-
rio factitius. haultū hoc ex Diuo Hieronymo. Ebrie-
tas autem, ait ipse, tam ex vino, quam ceteris bibendi
generibus, quæ vario modo conficiuntur, potest accidere.
ex quo & de sancto dicitur: Vinum & Siceram non bi-
bet. Sicera interpretata est Ebrietas. Et ne quis Vinum
non bibens, aliud putaret bibendum, exclusa causatio est,
dum omne quod inebriare potest, cum vino pariter au-
fertur. hæc ille. Quare in priori genere porus natu-
ralis,

ralis, principem locum, vsus communis testimonio, tenet vinū. in hoc altero, potus artificialis, aut Mulsum, aut Cereuisiam statuat quisque, pro palato suo: id enim in dubiū vocare atque controuersiam, non nostrum: Cauponibus potius, atque pincernis, relictum esto. Hoc verò quidquid est ficerę, & liquoris, vsq; ad ebrietatem potabilis, quod materię nomine complexi sumus, ex natura sua bonū est, à Deo est.

Formam eiusdem vitij indagat? Malitia est, ab immoderata nimiaque, reuera rationi, ac natura necessitati aduersante, vini potione, originem ducens: hæc enim Téperantię ac sobrietatis iura violans, id quod alioquin hominis naturę congruit, vt potum sumere, Temulentię peccatum constituit.

Forma Temulentię.

Subiectum, seu animi potentiam, cui vitium hoc insit, & quodammodo morbi cuiusdam instar, inhæreat, perquiris? Est Appetitus, quem vocant sensitivus, qui nisi à ratione, tanquam fræno coërcitus, retrahatur, in ea quę sensibus obiecta sunt, ac patient, indomiti ad morem equi, aut cornupetę Tauri, pronus dilabitur.

Subiectū.

Authorem eius atque inuentorem mali, quod in Temulentia latet, primum ac summū queritas? Demon est: Is enim primos parentes nostros, in beatissimis illis horti paradyfiaci, atque amœnissimis, sedibus positos, veneno Gulae infecit, quę Mater est Filie non minus nociuę, Temulentię. Quod si coruus malus malum semper ouum progignit; si vt Poëta canit; Non procul à proprio stipite poma cadunt, recogita quid non mali, quod non infortunium, quam non perniciem, Gula illa prima, non solūm ipsis, qui eam primò experti sunt, sed & toti hominum generi pepererit, & Temulentię, ex ipsa prognatę, noxas ac

Author & Inuentor.

per-

perniciem, non difficili assequeris coniectura. Hęc principia hi fontes Temulentia.

Ni tibi videar, ad araneæ telam retim venatoriam hęc attexere, de origine vini iucunda quæstio mentem pulsat. age quidquid id rei sit, non erit importunum: siquidem de vino differatur, nec à loco nec à re alienum erit, quod proferre paro.

Quæstio, an vinea vitis, vinumve fuerint ante Noë tempora. Genes. 9.

In quæstionem quis non absurdè possit adducere; *An vinea, vitis vinumque extiterint, creuerint, pota fuerint, ante diluuii exterminium?* Ac ne absq; fundamento temerè videar ambigere, Neganti parti sacra quodammodo scriptura fert opem, sic apertis loquens verbis: *Cœpitq; Noë vir Agricola exercere terram, & plantauit vineam; bibensque vinum inebriatus est.* de nullo id hominum ante Noë tempora legitur. Vnde si non firmo Argumento, saltem probabili collectione, concludi posse quidam existimarunt, nec vinearū cultum, nec vitium plantationem, nec vini potum, ætatem illam, qua hæc gesta sunt, præcessisse.

Solutio, affirmando.

Omitto varias variorum, ad hanc quæstionem solutiones, obscuris quibusdam ænigmatibus inuolutas. vnam adduco Procopij Gazæi, vetustissimi atq; præclarissimi, diuinarum scripturarum interpretis, quæ alias omnes concinna breuitate, non minus, quàm clarissima perspicuitate superat Ergo ad rem, sic ipse: *Vitis quidem ante diluuium in orbe fuit, vinum autem ignorabatur, cuius inuentor fuit Noachus. hinc accidit vt vini repertor ebrietatem experiretur primus. At si vinum erat ante diluuium, quid sit quod non memorie proditum sit, quis eo vsus fuerit? Fortassis non extra diuinam prouidentiam, nec carniū nec vini vsus, ante diluuium frequentatus est. Si enim vt docet Scri-*
ptura.

Commentarior, in Genes. c. 9.

ptura, tanta dementia fuit illorum mortalium, ut aquis domandi fuerint: quid euenisset, si carniū & vini vsus fuisset cognitus: profecto nemo illorum ferociam compe- scere, aut refranare potuisset. Ceterum vi diuina oratio- nis, quæ in rerum primordio deprompta est, scilicet, Germinet terra herbam virentem, etiamnum vitis pro- Genes. 3.
diit, cum omnia essent presenti inundatione ablata, & dissipata. hæc ille, succinctè quidem sed benè, Itaque ob auctoritatem tanti viri, & eius doctrinæ, cum ve- ro similitudinem, acquiescendum ducimus, nec in- dagine vltiori, ad eruendam veritatem opus esse, arbitramur, ad alia manum protensuri.

CAPVT IV.

Temulentie definitio.

Temulentia seu Ebrietas, græcè μεθύω, à græco verbo μεθύω, quod idem est, atq; inebrio, tam ingens, tam turpe, tam nociuum est vitium, ut ab authoribus, verborum & epithetorum nunquam satis, excogitari atq; effingi potuerit, quibus noxas, ac turpitudinem eius, execrarentur. eam proinde tam variè definitā inuenio, ut quid inter tam mul- Varie de-
scriptiones
Temulen-
tie.
ta seligendum, quid alteri præferendum, diuersita- te definitionum vix constet. Ergò nonnullæ saltem breuiter delibandæ, alijs aliæ relinquendæ.

Communiter itaq; ab ijs, qui summam ac certa methodo conscientie casus pertractant, sic describi- tur. Ebrietas est priuatio vsus intellectus, facta ad ali- quod tempus, ex immoderato potu vini, vel cuiuscunque alterius rei potabilis proueniens. ab hac non admodū discrepat, quam affert a Isidorus. Ebrietas est, per quam menti quædam sui obliuio generatur. Vehemen- Ita S. Anto-
ninus. in sua
summa tit.
6. de Gula.
cap. 1.
Caietan. in
sum. verbo
Ebrietas.
Syluest. v.
Ebrietas.
tius

Tab. Incarnat. in Scrutinio sacer dotali. a lib. 3. Etymolog.